

Deprehensum est diuturnis peregrinationibus, navigationibusque per omnes Orbis angulos hactenus diligenter institutis nullam esse gentem tam feram, immanem, Barbaram, quæ non habeat sine doctrina anticipatam aliquam de Deo notionem, ut quamvis ignoret, qualem habere Deum, & quomodo colere oporteat, tamen & habendum & colendum sciat. Quoquo enim gentium hactenus delati sumus, deprehendimus, aliquod semper Numen ubique honorari. Sed dici non potest, quam differant iudiciis sententiisque homines in vero Deo ejusque recto cultu designando. Vide Egyptios veteres: Hi in Deorum numerum Boves, Equos, Ibres, Accipitres, Aspidēs, Crocodilos, Canes, Lupos, Feles, Scarabæos, Hircos, Ichneumones, aliaque permulta bestiarum genera reposuerunt. Vide Syros: Hi Piscem venerati sunt, quem sacra litteræ Dagonem videntur appellare. Tyrii & Sidonii Baalem. Pelusiotæ etiam Allia & Cepas. *O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis Nympha.* Persis ignis sacer fuit: iidem Solem sub Mithræ nomine coluerunt. Tam vero Græci & Romani quo non abrepti sunt insaniam? Si quid humano generi utile, si qua vis grandior bona malave, si quis mortalibus cæteris præstantior, si quid naturale, id omne Deorum numero protinus adscriptum est. Et post hæc omnia ne quem Deum inscii prætermisisse viderentur, cæteros omnes complexi sunt uno titulo ignotorum & incertorum Deorum: Itaque etiam aram illis posuerunt cum tali inscriptione, **DIIS ASIÆ, EUROPE, & LIBYÆ. DIIS IGNOTIS & PEREGRINIS.** Sed ut Deus non nisi unus est: ita unica tantum vera est eum colendi ratio: & hæc non ex humano ingenio sed ex ipsius voluntate peti debet. Ille & quis ipse sit & quomodo coli velit solus scit, & solus docere potest. Quis ergo est verus Deus? Unus ille creator cæli & terræ, Pater, Filius, & Sp. Sanctus, qui se Adamo & posteris ejus varie patefecit, nosque a se aversos gratiosè sibi iterum conjunxit. Quis ejus cultus verus? Unus ille quem Patribus quondam per Prophetas, novissimis vero diebus ipse per Filium suum IESUM CHRISTUM humano generi patefecit. Ab hoc didicimus quem nam colamus, & quo modo, atque idcirco ab illo dicimur Christiani: Sed Christianorum in quibusdam capitibus diversæ sententiæ sunt: illa multo verissima quæ ab Apostolica paratura minimum recessit. Sunt ergo Christiani in Britannis, sunt in Hispania, Gallia, Germania (ordinem sequor Ptolemæi) Rhætia, Pannonia, Norvegia, Suecia, Russia, Italia Insulisque vicinis. Iidem per Macedoniam, Thraciam, Insulasque maris Egæi dispersi sunt. Habet & Africa Christianos, in regno Abissinorum, Congo, Dangali. Habet & Asia varie sub Turca, Mosco, Tartaro. Sunt præterea in Peruvia, Nova Hispania, sunt in Goa, Insulisque ad quas nostrorum Hominum potuerunt commercia pertingere. Iudæi contumaces veterem legem amplectuntur, spreto Christo. Hi per Orbem totum varie dispersi sine fide, sine solo, sine Deo, sine duce (ita olim prædictum) vagantur. TURCARUM, ARABUM, SARACENORUM lex nupera est. Mahometum pro summo Propheta habent, pleraque in Alkoranum ex Iudeorum, Arianorum, Paganorumque erroribus fermentata sunt. PAGANISMUS quoque longe lateq. extenditur. In quo alii idola habent, alii ea nesciunt, sed vel Astra, vel Animalia, vel Plantas, vel ipsum Dæmonem, modo omnes rituque diverso, quem describere non est hujus loci. Ex quibus apparet, quum a vero discesseris, errorum anfractus esse infinitos.